

K BOJOVÉMU POUŽITÍ PROTITANKOVÉHO PLUKU V OBRANNÉ OPERACI

Boj s tanky a obrněnými cíli nepřítele bude v současných podmínkách jedním z rozhodujících faktorů v bojové činnosti vojsk. Zvyšování počtu obrněné techniky v bojových sestavách nepřítele, její modernizace klade nové požadavky na rozvoj protitankových systémů a zdokonalování vlastní protitankové obrany.

V palebném systému zvláštní místo při boji s tanky a obrněnými cíli zaujímají jednotky a útvary protitankového dělostřelectva, které jsou začleněny do organizační struktury svazků a svazů pozemního vojska. Jejich význam spočívá v tom, že jako protitankové zálohy těchto stupňů velení mohou často rozhodujícím způsobem změnit poměr sil v určitém prostoru nebo na důležitém směru, kde se tankům nepřítele podařilo proniknout do bojové sestavy našich vojsk.

Cílem článku je ukázat na kvalitativní změny palebných možností smíšených protitankových oddílů (pluků) v důsledku zavedení protitankových raketových kompletů (PTRK) nové generace do výzbroje protitankových pluků armád a z toho vyplývající požadavky na bojové použití protitankových záloh (PTZ) armády v obranné operaci.

V naší armádě na armádním stupni velení byly začleněny do organizační struktury protitankové dělostřelecké pluky, které mají ve výzbroji 100mm protitankové kanóny (PTK) vz. 53. V současnosti jsou tyto útvary přezbrojovány novými a moderními protitankovými raketovými komplety. To vede nutně i ke změnám v jejich organizační struktuře, bojovém použití a především k podstatnému zvýšení jejich bojových možností. **Bojové možnosti** protitankového pluku představují kvalitativní ukazatele, které charakterizují možnosti palebných jednotek (oddílů) splnit úkoly ve stanovené době a v konkrétních podmínkách bojové situace. Z toho vyplývá, že bojové možnosti mají proměnné veličiny, které jsou charakterizovány pře-

devším: palebným dosahem, palebnými a manévrovacími možnostmi. **Palebné možnosti** závisejí na charakteru ničených cílů, účinném dostřelu a rychlosti střelby (PTK, PTRS), efektivnosti munice a konkrétních podmínkách při plnění palebných úkolů. Palebné možnosti protitankových oddílů (smíšeného typu) jsou vypočítávány pomocí koeficientů bojové efektivnosti. Jejich propočty mají v práci štábů RVD důležité místo, význam spočívá především v tom, že umožňují velitelům (štábům) snížit vliv subjektivního faktoru při tvorbě závěrů z hodnocení situace, dále určit nejvýhodnější způsoby palebného ničení nepřítele (PNN) a stanovit i reálné úkoly podřízeným protitankovým jednotkám a útvarům.

Hlavní úkoly protitankového pluku v obranné operaci

Výzkumy i zkušenosti potvrzují, že je účelné, aby velitel vševojskové armády měl v přímé podřízenosti prostředek, jímž bude schopen řešit otázky vyrovnání nebo změny v poměru sil mezi tanky nepřítele a možnostmi vlastní protitankové obrany v situaci, kdy se nepřítel na určitém směru (prostoru) dostává do výhodné situace. Včasné zasazení PTZ nám tak vytváří podmínky pro odražení útoků nepřátelských tanků, vedení protiúderů a splnění cílů obranné operace.

Nezbytné bojové složení PTZ je stanovováno především na základě potřeby protitankových zbraní k odražení úderů tanků nejsilnějšího nepřátelského úderného uskupení. Počet PTZ v operační sestavě armády závisí na možných směrech nepřátelských úderů, podmínkách manévru a počtu vlastních protitankových prostředků, které jsou k dispozici k bojovému použití.

V obranné operaci **protitankový pluk** je připraven plnit úkoly PTZ armády (A) s úkolem: zastavit útok nepřátelských tanků, které pronikly bojovou sestavou svazků prvního sledu, přehrazovat mezery v bojových sestavách po úderech nepřítele, vytvářet podmínky pro uskutečnění armádního (frontového) protiúderu a chránit odkryté boky operační sestavy armády.

Za předpokladu, že v obranném pásmu armády budou dva důležité tankové směry, jeví se jako účelné vytvářet dvě protitankové zálohy, a ty umísťovat poblíž těchto směrů nebo přímo na nich. Hlavní prostor **soustředění** PTZ se zpravidla volí mezi prvním a druhým sledem armády. Vzdálenost prostoru soustředění vychází z hlavního úkolu PTZ armády v obraně, kterým je zesílení protitankové obrany svazků prvního sledu, tzn. vytvoření hloubky protitankové obrany divizí prvního sledu.

Protitanková záloha armády může zahájit boj s tanky nepřítele na čáře rozvinutí ve vzdálenosti 15 až 20 km od předního okraje obrany. Za před-

pokladu, že tempo postupu nepřítele nepřekročí $5 \text{ až } 6 \text{ km.h}^{-1}$ a rozkaz pro zasazení PTZ armády bude vydán po zasazení PTZ divize, tj. v době, kdy tanky nepřítele bojují o druhé postavení, musí být prostor soustředění PTZ armády v takové vzdálenosti, aby protitankové oddíly zaujaly bojovou sestavu nejen včas, tzn. maximálně do 80 minut po vydání signálu, ale i s předstihem mohly zahájit ničení tanků od maximální dálky střelby (3 až 4 km). Počítáme-li reálnou rychlost přesunu PTZ armády na čáru rozvinutí 30 km.h^{-1} a dobu nutnou na rozvinutí do 20 minut, pak může být prostor soustředění v daném případě umístěn od nejvzdálenější čáry rozvinutí 25 až 30 km, tj. celkem 40 až 50 km od předního okraje obrany.

Tuto normu je nutné brát jako orientační a v praxi je zapotřebí ji přizpůsobit především konkrétním bojovým, terénním a meteorologickým podmínkám na daném tankovém směru.

Hlavní prostor soustředění PTZ armády (o ploše do 50 km^2) by měl umožňovat rychlý výjezd (do 10 minut) na plánované čáry rozvinutí a zabezpečovat zároveň skryté rozmístění i výhodné podmínky z hlediska uchování bojeschopnosti jednotek PTZ, a to především ochranu proti ZHN. Z těchto důvodů hlavní prostor soustředění (HPS) je vhodné volit především v místech s dobrou komunikační sítí (s ohledem na manévr 100 mm PTK), ne však za přírodní překážkou jako je řeka, lesní masív apod. Bojové a zabezpečovací jednotky PTZ armády je vhodné rozmísťovat v úvozech, stržích, lomech nebo i v osadách. Pro snadné velení a rychlé pronikání signálů (úkolů) je při rozmísťování účelné zachovávat organické celky (oddíly, baterie). Při volbě HPS v obraně je zapotřebí respektovat i požadavek, že jeho součástí je i čára rozvinutí. Podle situace a času, který je k dispozici, je nutné v operační sestavě armády pro PTZ volit a připravovat dále 1 až 2 záložní prostory soustředění (ZPS) ve vzdálenosti 10 i více kilometrů od hlavního prostoru soustředění.

Čáry rozvinutí PTZ armády se zpravidla plánují na úrovni a za druhými sledy divizí prvních sledů. Z toho vyplývá i prvořadý úkol PTZ armády **zesílovat** protitankovou obranu svazků prvních sledů, a tím vytvořit i hloubku této obrany.

Bojové použití a zasazení PTZ armády na čarách rozvinutí bude zejména při použití jaderných zbraní složitým úkolem. Osy přesunu mohou být poškozeny, přerušeny zničenými mosty, zataraseny nebo zamořeny. Obdobně v prostorech čar rozvinutí může radiační a chemická situace podstatně omezit pohyb živé síly (obsluh) na palebných stanovištích, zejména u jednotek vyzbrojených 100mm K. Tyto skutečnosti mohou způsobit, že PTZ nebude ve všech případech schopna včas zaujmout plánovanou čáru rozvinutí a bude nucena plnit úkoly z chodu na neplánované čáře rozvinutí. Tyto čáry je zapotřebí volit především ve vhodném prostoru a co možná

nejblíže k původně plánovaným čarám. V tomto směru se v bojové činnosti příznivě projeví manévrové možnosti a ochranné vlastnosti bojových vozidel BRDM 2, které svými bojovými možnostmi dávají předpoklad ke splnění plánovaných úkolů alespoň částí sil PTZ armády, a to za jakýchkoli bojových podmínek a situace.

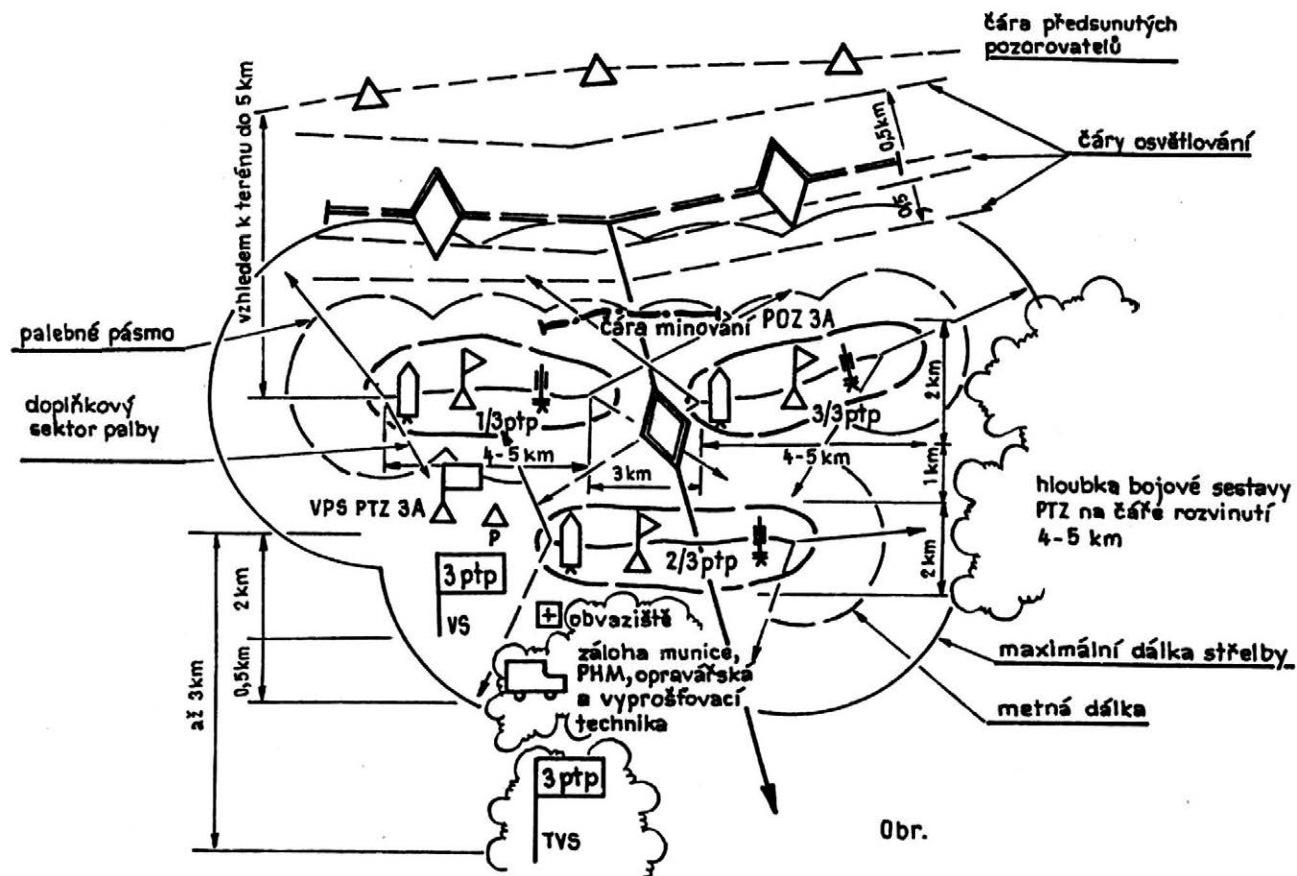
Při volbě a určování **čar rozvinutí** PTZ armády vzhledem k prostorům soustředění je třeba vycházet z požadavku předpisu, aby doba na dosažení a rozvinutí PTZ (ptp) na nejvzdálenější čáře rozvinutí nebyla větší než 60 až 80 minut. **Při vlastní volbě konkrétních čar rozvinutí PTZ pro odrážení nepřátelských úderů je nutné stanovit:** možné směry úderů nepřátelských tanků a čáry, ze kterých vojska prvního sledu mohou odrážet tyto úder. Na každém nebezpečném tankovém směru se dále určí 2 až 3 čáry rozvinutí vzdálené od sebe 5 až 10 kilometrů.

Na čáře rozvinutí se PTZ rozvíjí do bojové sestavy a připravuje k boji s tanky nepřítele tak, aby dosáhla pohotovosti k palbě již od maximálních dálek střelby. Při vlastní organizaci palebného systému je na čáře rozvinutí nutné **zvláštní pozornost věnovat** otázkám:

- určení palebných pásem pro baterie (čty, sektory pro dvojice zbraní), čímž dosáhnout vzájemné palebné podpory i obrany (na 2 prostředky plánovat jeden prostředek jako záložní),
- vytvoření dostatečné hloubky bojové sestavy v oddílech (pluku),
- zabezpečení palebného styku (překrytí) mezi jednotlivými bateriemi a oddíly,
- možností centralizace palby většiny jednotek na nejnebezpečnější směr (prostor) s využitím manévru palbou i pohybem (zejména PTRS),
- maximálního využití ochranných vlastností reliéfu a pokrytosti terénu k pevnému velení a skrytému rozmístění protitankových zbraní.

Zavedení nových protitankových raketových kompletů (PTRK) umožňuje velitelům vytvářet i mobilní zálohy protitankových prostředků k manévru na směr hlavního úderu nepřátelských tanků, k nahrazení ztrát nebo pro případ, že se předem vyhodnocený směr útoku tanků nepřítele liší od skutečného. Bojová sestava protitankového pluku, jako PTZ armády na čáře rozvinutí se skládá z: bojových sestav protitankových oddílů, velitelsko-pozorovacího stanoviště velitele pluku, technické pozorovatelný, velitelského stanoviště a postavení týlu. Protitanková záloha armády je rozvíjena do bojové sestavy zpravidla ve dvou sledech. Při rozvinutí v jednom sledu se vytváří záloha protitankových prostředků. Možnou variantu bojové sestavy PTZ A (ptp) na čáře rozvinutí znázorňuje **obr.**

Bojová sestava protitankového oddílu (smíšeného typu) se skládá z: bojových sestav baterií PTK a baterie PTRS, velitelsko-pozorovacího stanoviště velitele oddílu, prostoru rozmístění štábu a týlu oddílu. Uspořádání

bojové sestavy palebných baterií může být v závislosti na bojové situaci (zámyslu vedení boje s tanky nepřítele), terénu a meteorologických podmínkách různá. Použití nových PTRK dovoluje několik variant bojových sestav. V podstatě se však oddíl může rozvinout v jednom nebo ve dvou sledech. Před vlastní bojovou sestavou ve vzdálenosti do 5 km zaujímají pozorovací stanoviště předsunutí pozorovatelé. Při jakémkoli uspořádání bojové sestavy protitankových jednotek (úhlem vpřed, vzad, v linii, stupňovitě vlevo, vpravo apod.) je třeba dodržovat zásadu, aby vzdálenost mezi bateriemi PTK nebyla větší než 600 m a pro baterie PTRS 1 500 m.

Bojová sestava protitankového pluku na čáře rozvinutí vychází ze základních variant bojové sestavy protitankových oddílů. Přitom vzdálenosti mezi oddíly se zpravidla stanovují 2 až 3 km. Menší vzdálenost je typická pro linii, kde je cílem dosáhnout i vyšší hustoty palby (protitankových prostředků).

Šířka bojové sestavy protitankového pluku může dosáhnout až 12 km s možností přehradit tankový směr o šířce 12 až 15 km. Při stanovení hloubky čáry rozvinutí vycházíme z bojové sestavy jednotek prvního (druhého) sledu a požadavku zabezpečit palebný styk mezi oddíly. I když vzhledem k reliéfu a členitosti terénu na našem území státu nebude možné palebný styk vždy zabezpečit. Orientačně lze počítat s hloubkou bojové sestavy PTZ armády na čáře rozvinutí v rozmezí 4 až 6 km.

Nepřítel, který provedl jaderné (palebné, chemické) úder y do pásma armády, bude usilovat především o využití vzniklých mezer v našich bojových sestavách, a to překvapivým pronikáním tankových jednotek do zasažených prostorů se snahou rozvinout postup těchto jednotek do hloubky (boků) naší bojové sestavy. Proto za další důležitý úkol PTZ armády je třeba považovat (zejména v obraně) **přehrazování mezer** po úderech nepřítele. Protitanková záloha armády bude tento úkol plnit zpravidla v úzké součinnosti s vševojskovými a ženijními jednotkami (POZ). K přehrazení mezer vzniklých po jaderných (palebných, chemických) úderech připravuje mimoto vlastní dělostřelectvo NPP a SP. Pro protitankové zálohy se určují zpravidla neplánované čáry rozvinutí. Tyto čáry zaujímají s cílem uzavřít (přehradit) mezeru v bojové sestavě vlastních vojsk. Jejich poloha bude volena s ohledem na vzdálenost a umístění PTZ. Při použití ZHN podle záměrného bodu (epicentra výbuchu) může být čára rozvinutí umístěna před (nebo za) epicentrem výbuchu, popřípadě po jeho stranách. Vhodnost jednotlivých řešení bude limitována rychlostí postupu útočících tanků nepřítele, možnostmi výběru vhodných čar pro rozvinutí PTZ v daném terénu, komunikační sítí (jejím stavem) a celkovou situací u PTZ armády.

Za příznivých podmínek je účelné čáry rozvinutí volit před epicentrem

výbuchu, mezerou v bojové sestavě. (Za příznivé podmínky lze považovat takové, které umožňují včasné zaujetí neplánované čáry a dosažení pohotovosti k palbě v době, kdy se nepřítel nachází ve vzdálenosti efektivní účinné střelby, v našem případě jednotek PTRS, tzn. 4 nebo více km.) Ve většině případů však PTZ bude zaujímat čáru rozvinutí za nebo po stranách ničeného prostoru. Je to výhodnější z časového hlediska i vzhledem k použití jednotek PTZ armády. Nepřítel v daném prostoru musí totiž překonávat rozrušený (zamořený) terén zpravidla menším tempem, čímž usnadňuje vedení palby protitankovým jednotkám. Tento závěr podporuje i skutečnost, že PTZ armády se bude zpravidla vždy při takovémto neplánovaném zásahu muset přesunovat na větší vzdálenost a nebude mít ve většině případů k dispozici dostatek času na vlastní rozvinutí.

Častým úkolem PTZ v obraně bude účast PTZ v palebném ničení nepřítel (PNN) přímou střelbou při zasazení druhých sledů (záloh) do boje a k udržení důležitých čar nebo prostorů. Tento úkol bude PTZ armády zpravidla plnit, v součinnosti s jednotkami v dotyku a předsunutými odřady, které si svazky druhého sledu (zálohy) vysílají na čáru zasazení, v podstatě dvěma způsoby. **První** z nich spočívá v tom, že PTZ zaujme vyčkávací prostor poblíž plánované čáry rozvinutí a je připravena ji zaujmout k odražení útoku nepřátelských obrněných cílů na směr zasazení druhého sledu (zálohy). Ve **druhém** případě je PTZ rozvinována do bojové sestavy přímo na stanovené čáře, která je volena v prostoru zasazení nebo na boku čáry zasazení s cílem udržet tuto čáru (prostor). V obou variantách může, ale nemusí, dojít k palebnému dotyku PTZ s nepřítelem. Bude to závislé především na schopnosti vojsk prvního sledu (v dotyku) zastavit postup nepřítel a udržet určenou čáru nebo prostor.

V některých případech bude spočívat podíl PTZ armády na plnění úkolu v tom, že bude krýt zasazovaný svazek (útvár) z boku proti nebezpečnému tankovému směru. Vždy však půjde o úkol časově omezený, který končí svinutím PTZ, jejím vyvedením do prostoru soustředění a přípravou k dalšímu bojovému použití.

Při plnění úkolů armádní obranné operace může PTZ armády obdržet i úkol podílet se na udržení důležitých prostorů (čar, aglomerací). Protitanková záloha plní takovýto úkol zpravidla tím způsobem, že je připravena k odražení útoku tanků nepřítel z plánovaných čar rozvinutí nebo bojovou činností na neplánovaných čarách rozvinutí.

Kromě těchto úkolů nelze vyloučit použití PTZ armády i k plnění dalších úkolů, a to na základě konkrétní bojové situace. Protitanková záloha může být např. použita k boji (ničení) se vzdušnými výsadky nepřítel.

Protitanková záloha vševojskové armády, tvořená smíšeným protitankovým plukem v nové organizační struktuře, je mohutným protitankovým prostředkem v rukou velitele armády. Přes ponechání částí jednotek vyzbrojených 100mm PTK je možné její výzbroj označit za odpovídající potřebám boje s tanky a obrněnými cíli nepřítele, k němuž bude PTZ využívat předností obou druhů protitankových zbraní. Hlavním úkolem PTZ armády v obranné operaci bude ničení nepřátelských tanků přímou střelbou. Zavedením nových PTRK do výzbroje protitankových pluků podstatně vzrostla jejich palebná síla i bojové možnosti, kterých je při organizaci PNN a v průběhu operace nutné tvůrčím způsobem využívat.